આસો સુદ ૧૨, રવિવાર તા. ૧૮-૧૦-૧૯૬૪
શ્રી તારણસ્વામી દ્વારા રચિત શ્રાવકાચાર, ગાથા-૨૨૧, ૨૨૩, ૨૨૪, ૨૩૬ પ્રવચન-૨૨

શ્રાવકાચાર, તારણસ્વામી દ્વારા રચિત, ઉસકી ૨૨૧ ગાથા હૈ. કલ ૨૦૦ હો ગઈ થી. ૨૨૧. દેખો! શ્રાવકકા આચરણ કૈસા હોતા હૈ ઔર ઉસકો શ્રાવક કહનેમેં આતા હૈ. પ્રથમ તો...

सम्यक्त्व यस्य चिंतते, बारंबारेय सार्थयं।
दोष तस्यं न पस्यंति, सिंध मातंग जूथयं।।२२१।।

ક્યા કહતે હૈં? દેખો! જો કોઈ સમ્યગ્દર્શનકો યથાર્થરૂપસે. '**सार्थयं**' હૈ ન? યથાર્થ રૂપસે. યથાર્થ રૂપકા અર્થ ક્યા? નૌ તત્ત્વ જૈસે હૈં, ઐસા યથાર્થ જ્ઞાન કરકે. ભિન્ન-ભિન્ન નૌ તત્ત્વકા કાર્ય હૈ. જીવ, અજીવ, પુણ્ય, પાપ, આસ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ ઔર મોક્ષ. ઉસમેં દો દ્રવ્ય હૈ ઔર સાત પર્યાય હૈ. ઉસકા નૌકા ભિન્ન-ભિન્ન કાર્ય હૈ, ભિન્ન-ભિન્ન માર્ગ હૈ. ઐસા બારંબાર નિર્ણય કરકે, બાદમેં યથાર્થપને બારંબાર આત્માકા અનુભવ કરના. '**चिंतते**'કા અર્થ અનુભવ હૈ. '**चिंतते**' શબ્દ હૈ ન? ઉસકા અર્થ અનુભવ હૈ.

'**सम्यक्त्व यस्य चिंतते**' સમ્યગ્દર્શન-આત્મા પરિપૂર્ણ શુદ્ધ, પુણ્ય-પાપકા વિકલ્પસે, દેહાદિસે, કર્મસે ભિન્ન ઐસા સમકિતકો '**यस्य**' જો કોઈ '**चिंतते**' નામ અનુભવ કરતા હૈ અંદરમેં. '**बारंबारेय सार्थयं**'. બારંબાર અનુભવમેં લગતા હૈ. અંતર્મુખ રાગ ઔર પુણ્ય-પાપકા ભાવ, ઉસસે ભિન્ન અપને આત્માકો અંતરમેં બારંબાર યથાર્થપને લગતા હૈ. યથાર્થ ક્યોં કહા? અનાદિસે અજ્ઞાની અપની કલ્પનાસે માને કિ ઐસા નૌ તત્ત્વ ઔર ઐસા-ઐસા હૈ. વિકલ્પ ઔર કલ્પનાસે આત્મામેં એકાગ્ર હો વહ યથાર્થ એકાગ્રતા નહીં હૈ. સમજમેં આયા? બારંબાર નામ બારંબાર અનુભવ કરતે હૈં. (યહ) '**चिंतते**'કા અર્થ હૈ.

'**दोष तस्यं न पस्यंति**'. ઉસકો દોષ નહીં આતે હૈં. ઉસકો દોષ અંતરમેં આતે નહીં. સ્વભાવકી દૃષ્ટિમેં દોષકા આદર હોતા નહીં. સમજમેં આયા? કહો, સેઠી! ભગવાન આત્મા... બાદમેં ૨૨૩મેં કહેંગે. એક સમયમેં નૌ તત્ત્વમેં જ્ઞાયકતત્ત્વ, પુણ્ય પરિણામ દયા, દાન, ભક્તિ, વ્રતકા વિકલ્પ હૈ વહ પુણ્યતત્ત્વ હૈ. હિંસા, જૂઠ, ચોરી, વિષયભોગ વાસના પાપતત્ત્વ હૈ. દોનોં મિલકર આસ્રવતત્ત્વ હૈ. ત્રિકાલ જ્ઞાયક આનંદ શુદ્ધ સ્વભાવ (હૈ). રાગમેં જિતના રુકતા હૈ ઈતના ભાવબંધ તત્ત્વ હૈ. શરીર, કર્મ આદિ અજીવતત્ત્વ હૈ. ઔર ત્રિકાલી જ્ઞાયકસ્વભાવ, ઉસકી દૃષ્ટિ કરનેસે શુદ્ધિકી ઉત્પત્તિ હોતી હૈ વહ સંવરતત્ત્વ હૈ. વિશેષ એકાગ્રતા હોનેસે શુદ્ધિકી વૃદ્ધિ હોતી હૈ વહ નિર્જરાતત્ત્વ હૈ. ઔર પૂર્ણ શુદ્ધિકી પ્રાપ્તિ હોતી હૈ ઉસકા નામ મોક્ષતત્ત્વ

હૈ. સમજમેં આયા?

ઐસી બાત જૈનદર્શન અથવા આત્મદર્શન બિના તીનકાલમેં દૂસરે સ્થાનમેં ઐસા હોતા નહીં. ઈસલિયે '**सार्थयं**' યથાર્થ રૂપે નૌ તત્ત્વકા ભાન કર આત્માકા બારંબાર અનુભવ કરતે હૈં. '**दोष तस्यं न पस्यंति**' વહાં દોષ આતે નહીં. અલ્પ દોષ હોતે હૈં, ઉસે અપનેમેં મિલાતે નહીં. સમ્યગ્દૃષ્ટિ તીન કષાય, દો કષાયકા રાગાદિ હોતા હૈ, લેકિન અપને સ્વભાવમેં મિલાતે નહીં. સમજમેં આયા? શાસ્ત્ર વાંચનમેં બહુત જિમ્મેદારી હૈ. સર્વજ્ઞ પરમાત્મા દેવાધિદેવ તીર્થંકરોં, ગણધરોં, સંતોંસે અનાદિસે જો પ્રવાહસે માર્ગ ચલા આ રહા હૈ, ઉસમેંસે એક ભી ફેરફાર બદામમાત્ર હો જાયે (તો) સારે તત્ત્વમેં વિરોધ હો જાયે. સમજમેં આયા? ઈસલિયે યહાં '**सार्थयं**' (કહા હૈ). બરાબર યથાર્થપને બારંબાર સમ્યગ્દર્શનકી ચીજકો અનુભવમેં કરતે હૈં, ઉસકો '**दोष तस्यं न पस्यंति**'. ઉસકો દોષ આતા નહીં. કૈસે?

'**मातंग जूथयं**' હસ્તિકે ઝુંડ સિંહકો નહીં દેખતે હૈં. સમજમેં આયા? જહાં સિંહ હૈ વહાં હાથી રહતા નહીં. જહાં સિંહકી ગર્જના સુને, હાથીકા સમૂહ ચલા જાતા હૈ. હૈ ન? '**सिंध मातंग जूथयं**'. '**मातंग**' નામ હાથીકા સમૂહ હો, એક સિહંકી ગર્જના હો, ચલે જાતે હૈં. ઐસે ભગવાન આત્મા અપના સમ્યગ્દર્શનકા ટંકાર, રણકાર અંદરમેં અનુભવમેં કરતે હૈં, દોષ ચલા જાતા હૈ. દોષ રહતા નહીં. દોષ પલાયમાન (-ભાગ) જાતા હૈ. થોડા દોષ રહતા હૈ ઉસકા ભેદ રહતા હૈ, ઉસકા નામ ... કહનેમેં આતા હૈ. સમજમેં આયા? દૃષ્ટાંત દિયા હૈ ન? સિંહકો નહીં દેખતે. નહીં દેખતેકા અર્થ હાથી વહાં ખડા હી નહીં રહતા. જહાં સિંહ હૈ વહાં હાથી નહીં રહતા.

ઐસે અપના સ્વરૂપ એક સમયમેં વિકલ્પ આદિ હો, રાગાદિ હો, શરીરાદિ હો, હૈ સબ અસ્તિ. ઉસસે નિરાલા અપના સ્વરૂપકા અનુભવ દૃષ્ટિ કરનેવાલા અપનેમેં સિંહકી ભાંતિ સ્વભાવકી એકાગ્રતાકી પુકાર રણપુકાર (કરતા હૈ તો) દોષ આતે નહીં. '**दोष तस्यं न पस्यंति**' સમજમેં આયા? ઉસકો દોષ અંતરમેં હોતા નહીં. ઉસકો સમ્યગ્દૃષ્ટિ કહતે હૈં. યે અવિરત સમ્યગ્દૃષ્ટિકા શ્રાવકાચાર (હૈ). સમજમેં આયા? અભી આયા નહીં? કૌન-સી ગાથા આયી? ૨૫૪? અભી ૨૫૪ કહી ન? ભાઈ! દેખો! '**आचरण द्विविधं प्रोक्तं**' ઉસકે સાથ સંબંધ હૈ. યે શ્રાવકાચાર હૈ ન? તો '**आचरण द्विविधं प्रोक्तं**' ઐસે લેના. '**त्रिविधं प्रोक्तं**' નહીં લેના.

ભગવાન પરમાત્માને આચરણ દો પ્રકારકા '**प्रोक्तं**' સવિશેષસે કહા હૈ. એક, સમ્યક્ત્વ. એક સંયમ. પ્રથમ '**प्रथमं सम्यक्त्व चरणस्य, स्थिरी भूतस्य संजम।**'

चारित्रं संयम चरणं, शुद्ध तत्त्व निरीक्षणं।
आचरणं अवधिं दृष्टं, सार्धं शुद्ध दृष्टितं।।२५५।।

દેખો! આચરણ દો પ્રકારકા કહા ગયા હૈ. આચરણકા દો પ્રકાર હૈ. એક, સમ્યક્ત્વ આચરણ. સમજમેં આયા? સમ્યક્ત્વ આચરણકા અર્થ અપના શુદ્ધ ચૈતન્ય રાગ ઔર પરસે રહિત એકાકારકા

દર્શન હોના, વહ સમ્યક્ત્વ આચરણ નામકા પ્રથમ આચરણ કહનેમેં આતા હૈ. કોઈ કહે કિ, આચરણ-બાહ્ય ક્રિયા કરે વહ આચરણ હૈ. યહ આચરણ હૈ, વહ આચરણ નહીં હૈ. સમજમેં આયા? પહલા સમ્યક્ત્વ આચરણ હૈ. સમ્યગ્દર્શનમેં પહલા સમ્યક્ આચરણ હૈ. પંડિતજી!

દૂસરા, નિશ્ચલ સંયમ આચરણ. દૂસરા સમ્યગ્દર્શન હોનેકે બાદ સ્વરૂપમેં ચારિત્રકી વિશેષ લીનતા. અનાચરણ રાગાદિકો છોડકર સ્વરૂપમેં સ્થિરતા ઉગ્રપને કરના વહ સંયમરૂપી દૂસરા આચરણ હૈ. લેકિન જિસકો સમ્યગ્દર્શન આચરણ હોતા હૈ, ઉસકો સંયમ આચરણ હોતા હૈ. સમ્યગ્દર્શન આચરણ નહીં હૈ, વહાં સંયમ આચરણ બિલકૂલ હોતા નહીં. ઈસલિયે યહાં દો શબ્દમેં પહલે સમ્યક્ આચરણ કહનેમેં આયા હૈ.

'**प्रथम अस्थिरीभूतस्यं सम्यक् चरणं संयमं**'. પ્રથમ જો સમ્યક્ આચરણ હૈ વહ શ્રદ્ધાનમેં સ્થિર હોકરકે ભી ચારિત્ર અપેક્ષાસે ચંચલરૂપ હૈ. દેખો! હૈ ન? '**अस्थिरीभूतस्यं**'. સમ્યગ્દર્શન આચરણમેં... અપને અષ્ટ પાહુડમેં દો આચરણ આતા હૈ. વહી શબ્દ હૈ. આતા હૈ. સમજે? શીલ પાહુડમેં આતા હૈ, શીલ પાહુડ હૈ ન? ચારિત્ર પાહુડમેં આતા હૈ. સમ્યક્ ચરણં. ભગવાન આત્મા.. મૂલ ગાથા હૈ. '**अस्थिरीभूतस्यं सम्यक् चरणं संयमं**'. સમ્યક્ આચરણ હોતા હૈ, વહાં શ્રદ્ધાનમેં સ્થિર (હોતા હૈ). સમ્યગ્દર્શનમેં નિઃશંક સ્વરૂપકી પ્રતીતિકા નુભવ. ઉસમેં બિલકૂલ દોષ હૈ નહીં. લેકિન ચારિત્રકી અપેક્ષાસે ચંચલરૂપ હૈ. '**अस्थिरीभूतस्यं संयमं**' '**स्थिरीभूतस्य सम्यग्दर्शन**'. ઉસમેંસે ઐસે લેના. સમ્યગ્દર્શનમેં સ્થિરીભૂત હૈ ઔર સંયમકી અપેક્ષાસે અસ્થિરીભૂતં હૈ. ચારિત્રકા દોષ હૈ ઉસમેં. સમ્યક્ આચરણમેં સંયમ આચરણ નહીં હોતા. સમજમેં આતા હૈ?

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- ઈસમેં સમજમેં આયે (ઐસા હૈ). યે તો સીધી બાત સાદેમેં સાદી ચલતી હૈ.

આત્મા અપના શુદ્ધ સ્વરૂપ પુણ્ય-પાપ, આસ્રવ, બંધ ઔર નિમિત્ત એવં અજીવસે હઠકર, અપના પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપકી પ્રતીતિકા અનુભવ કરે, ઉસે સમ્યક્ આચરણ કહનેમેં આતા હૈ. યે સમ્યક્ આચરણ, સમકિતીકા સમ્યક્ આચરણ ચૌથે ગુણસ્થાનમેં (હોતા હૈ). ઈસ આચરણમેં સ્વભાવકી શ્રદ્ધા સ્થિર હૈ. શ્રદ્ધામેં અસ્થિરતા હૈ નહીં. લેકિન સંયમકી અસ્થિરતા, ચંચલતા સમ્યક્ ચરણમેં હોતી હૈ. કહો, સમજમેં આયા? વલ્લભદાસભાઈ!

મુમુક્ષુ :- યે નયા હૈ.

ઉત્તર :- નયા કુછ નહીં હૈ. યે સબ તો અપને શાસ્ત્રમેં આ ગયા હૈ. યે તો સેઠકો ઉતારના હૈ ઉસમેં (ટેપમેં) ઈસલિયે લેતે હૈં. યહાં તો શાસ્ત્રમેં યે સબ આ ગયા હૈ. તીન હજાર તો ઉતર ગયે હૈં. રેકોર્ડિંગ. તીન હજાર તો રેકાર્ડિંગ ઉતર ગયા હૈ. પૂરા સમયસાર ૪૦૫ રેકોર્ડિંગ ઉતર ગયા હૈ. પૂરા સમયસાર. ૪૦૫ રેકોર્ડિંગ ઉતરા હૈ. સબ ઉતરતા હૈ. યહાં તો બીસ સાલસે ચલતા હૈ. સમજમેં આયા? યે તો તારણસ્વામીકી સાક્ષીકે શાસ્ત્રમેં

ક્યા હૈ, વહ બતાના હૈ. સમજમેં આયા? હમ તારણસમાજ હૈ. લેકિન ક્યા તારણસમાજ કહતા હૈ, માલૂમ હૈ? માલૂમ નહીં હૈ તો સમાજ કહાંસે આયા? ડાલચંદજી! સમજમેં આયા?

ભગવાન પરમાત્મા ત્રિલોકનાથ જિનેન્દ્ર પરમેશ્વર, ઉસકે માર્ગમેં જો કહા, વહ અપની ભાષામેં તારણસ્વામીને ચલતી ભાષામેં લિખા હૈ. સાદી સાધારણ ભાષામેં. સમજમેં આયા? '**प्रथम अस्थिरीभूतस्यं सम्यक् चरणं संयमं**' પ્રથમ જો સમકિત નિઃશંક અપને અનુભવમેં (આયા હૈ). મૈં પૂર્ણાનંદ હૂં. મેરી પર્યાયમેં વિકાર હૈ યહ મેરા સ્વભાવ નહીં. કર્મ આદિકા સંયોગ વ્યવહારસે હૈ. પરમાર્થસે મેરા સંબંધ હૈ નહીં. ઐસે સમ્યગ્દર્શનકે આચરણમેં શ્રદ્ધાનમેં સ્થિર હોકર ભી ચારિત્ર ચંચલ હૈ. ઉસ ચંચલપનેકો મિટાકર સ્થિર હોના સો સંયમ હૈ. લો. પંચમ ઔર છઠ્ઠા ગુણસ્થાનકી બાત હૈ. આંશિક સંયમ આચરણ પાંચવેમેં હૈ, વિશેષ સંયમ આચરણ છઠ્ઠેમેં હૈ.

સંયમકા અર્થ-આત્મા જૈસા શુદ્ધ પરમાનંદ જ્ઞાયક અપને ભાન, અનુભવમેં આયા થા, ઉસમેં લીન, સ્થિર, એકાકાર હો જાના ઉસકા નામ સંયમ આચરણ કહનેમેં આયા હૈ. ઉસમેં સંયમકી ચપલતા જો પહલે સમ્યગ્દર્શનમેં થી, વહ સંયમમેં અસ્થિરતા, ચપલતા રહતી નહીં. સમજમેં આયા? દેખો! '**चारित्रं संयम चरणं**' ઐસે સંયમભાવમેં ચર્યા કરના, દૂસરા સંયમ આચરણ સમ્યક્ચારિત્ર હૈ. જહાં '**शुद्ध तत्त्व निरीक्षणं**'. શુદ્ધ આત્મિક તત્ત્વકા હી અનુભવ હોતા હૈ. વહ આચરણ સફલ દેખા જાતા હૈ. ક્યા કહતે હૈં? ચૌથે ગુણસ્થાનમેં, પાંચવે ઔર છઠ્ઠેમેં જહાં-જહાં નિર્મલ સમ્યગ્દર્શન ઔર સંયમકા અંતર નિર્વિકલ્પ અનુભવ હૈ, વહ યથાર્થ આચરણ સફલ દેખનેમેં આયા હૈ. સાથમેં પંચ મહાવ્રતકા વિકલ્પ મુનિકો હો, પંચમ ગુણસ્થાનમેં બારહ વ્રતકા વિકલ્પ હો, ચૌથે ગુણસ્થાનમેં ભક્તિ, દયા, દાન આદિકા વિકલ્પ હો, વહ વ્યવહાર આચરણ હૈ. યે પરમાર્થ આચરણ નહીં હૈ. સ્વભાવમેં સ્થિર હોના વહ પરમાર્થ આચરણકી સફલતા હૈ. સમજમેં આયા? નિશ્ચયકી બાત હૈ ન? મુખ્ય નિશ્ચયકી બાત હૈ. ઈસલિયે કહા હૈ. દેખો!

'**शुद्ध तत्त्व निरीक्षणं**'. ... આચરણ સફલ દેખા જાતા હૈ. વહી યથાર્થ શુદ્ધાત્માકા દર્શન હૈ. લો. '**सार्धं शुद्ध दृष्टितं**'. સમજમેં આયા? યે તો યહાં સમકિત આચરણ આયા ન? ૨૨૧મેં. સમજે? સમકિત કહા ન? સમકિતકે સાથ આચરણ ઐસા લેના. અપના સમકિત શુદ્ધ ચૈતન્ય સર્વજ્ઞ પરમાત્માકે શાસનમેં કહા ઐસા, ઐસે સ્વભાવકી અંતર દૃષ્ટિ કરકે એકાગ્રતા હોના, સમ્યગ્દર્શનમેં અસ્થિરતા ન હોના, વહ સમ્યગ્દર્શનકા આચરણ હૈ. નિઃશંક, નિઃકાંક્ષિત આદિ આઠ આચાર હૈ કિ નહીં? સમકિતકા આઠ નિશ્ચય આચાર હૈ. નિશ્ચય. વ્યવહાર તો દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રમેં શ્રદ્ધા, ઉસમેં શંકા ન કરના વહ વ્યવહાર વિકલ્પ હૈ. યહાં નિશ્ચયકી બાત હૈ.

સ્વરૂપમેં નિઃશંક પૂર્ણાનંદ પ્રભુ, મેરા સ્વરૂપ પરમાત્મા હી મૈં હૂં, ઐસા અનુભવમેં દેખના.

નિઃકાંક્ષ-પુણ્યકી ભી ઇચ્છાકા વિકલ્પ નહીં. સમજે? અન્ય દેવ, કુદેવ-કુગુરુ-કુશાસ્ત્રકી તો ઇચ્છા નહીં, લેકિન પુણ્યકે વિકલ્પકી ઇચ્છા નહીં. નિઃકાંક્ષ નિશ્ચયચારિત્ર હૈ. સમકિતકા નિશ્ચય આચાર હૈ. નિઃશંક, નિઃકાંભિત, નિર્વિચિકિત્સા. સંદેહ નહીં કિ મૈં ઇતના-ઇતના પુરુષાર્થ કરતા હૂં, ક્યોં કેવલજ્ઞાન નહીં હોતા હૈ? સમજમેં આયા? અપને પુરુષાર્થકી કમી હૈ, ઉસમેં સંદેહ હોતા નહીં. અમૂઢદૃષ્ટિ. મૂઢ નહીં. યે પરિપૂર્ણ સ્વભાવ કહતે હૈં, ઐસા હૈ, શ્રદ્ધામેં ભાસતા હૈ લેકિન પ્રગટ નહીં હોતા. સમજમેં આયા? ઉલઝનમેં નહીં આતા, મૂઢ નહીં હોતા. મેરે પુરુષાર્થકી જિતની કમી હૈ, ઉતની પર્યાયમેં પૂર્ણતા આતી નહીં. ઉલઝતા નહીં. મૈં પરિપૂર્ણ આત્મા હૂં. ઐસા અનુભવકી દૃષ્ટિમેં દેખના ઔર ઉસમેં ઉલઝનમેં નહીં આના. ક્યા કહતે હૈં? ગભરાના નહીં. તુમ્હારી હિન્દી ભાષા હમેં બરાબર નહીં આતી. હમારેમેં મુંઝાના નહીં (કહતે હૈં), મૂઝાતા નહીં. ઐસી કાઠિયાવાડી ભાષા હૈ. સમજે? ગભરાહટ નહીં હોના. યે ક્યા? ધ્યાન કરતે-કરતે ધ્યાન અસ્થિર હો જાતા હૈ. અરેરે..! ક્યા મુજે આત્માકી શુદ્ધતા નહીં પ્રગટ હોગી? પૂર્ણ નહીં હોઉંગા? ઐસી ઉસમેં મૂઢતા આતી નહીં.

ઉપગૂહન. અંદરમેં અપને ગુણકી વૃદ્ધિ કરતે હૈં. શુદ્ધ સ્વભાવકી શ્રદ્ધા-જ્ઞાન કરકે, અનુભવ કરકે શુદ્ધિકી વૃદ્ધિ કરતે હૈં, વહ ઉપગૂહન હૈ. સ્થિરિકરણ હૈ. અપને સ્વરૂપમેં સ્થિર હોના, અસ્થિર ન હોના. વાત્સલ્ય. અપને અનંત ગુણ પ્રતિ વાત્સલ્ય-પ્રેમ. જૈસે ગાયકે બચ્ચે પર ગાયકો પ્રેમ હૈ. ગાય કહતે હૈં ન? ગૌ. બછડે પર-બચ્ચે પર. ઐસે અપને અનંત ગુણોં પર પ્રેમ હૈ. રાગ ઔર વિકલ્પ પર પ્રેમ નહીં. પ્રભાવના. પ્ર-ભાવના. અપને અનંત ગુણ જો દૃષ્ટિમેં, જ્ઞાનમેં લિયે હૈં ઉસકી પ્ર-વિશેષરૂપસે ભાવના-એકાગ્ર હોકર શુદ્ધિકી વૃદ્ધિ કરના ઉસકા નામ નિશ્ચય નિઃશંકતાસે લેકર પ્રભાવના (તક), સમકિતકા આઠ આચરણ કહનેમેં આતા હૈ. સમજમેં આયા? કિતના યાદ કરના ઇસમેં? ૨૨૧ હો ગયી. ૨૨૩.

यस्य हृदये सम्यक्त्वं, उदयं शाश्वतं स्थिरं।
तस्य गुणस्य नाथस्य, आसक्तं गुण अनंतयं।।२२३।।

જિસકે અંતરંગમેં અવિનાશી શાશ્વત સ્થિર સમકિત .. હૈ ન? અર્થમેંસે .. નિકાલા. સમજમેં આયા? ભગવાન આત્મા પૂર્ણ શુદ્ધકી ઐસી પ્રતીતિ અનુભવમેં આ જાયે કિ ક્ષાયિક દશા જૈસી. સમજમેં આયા? ભલે ક્ષયોપશમ સમકિત હો તો ભી વહ ક્ષાયિક લેકર (રહતા હૈ). ક્ષાયિક હો તબ ક્ષયોપશમકા નાશ હો. ઐસા સમકિત શુદ્ધ શાશ્વત ઉદયં અવિનાશી નિશ્ચળ .. લિયા હૈ.

'**तस्य गुणस्य नाथस्य**' સમકિતી કૈસા હૈ? શેષ ગુણ-અનંત ગુણકા સ્વામી હૈ. સમકિતી અનંતા, અપને અનંત ગુણકા સ્વામી-ધની હૈ. રાગકા ધની હૈ, લક્ષ્મીકા માલિક નહીં, સ્ત્રીકા માલિક નહીં, દેશ-રાજકા માલિક નહીં. સમજમેં આયા? અનંત ગુણકા આતા હૈ ન? એક બાર અનંત ગુણ નહીં કહે થે? કિતને ગુણ કહે થે? પંડિતજી! સુના હૈ કિ નહીં? એક

દ્રવ્યમેં કિતને ગુણ? કહા થા ન? નહીં થે? થે. નહીં થે?

અભી તક જિતને સિદ્ધ હુએ હૈં ન? સિદ્ધ. છહ મહિને ઔર આઠ સમયમેં ૬૦૮ જીવ મુક્તિમેં જાતે હૈં. છહ મહિને ઔર આઠ સમયમેં ૬૦૮ કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્તકર મુક્તિમેં જાતે હૈં. યે મુક્તિકી સંખ્યા અનંત હૈ. અનંત પુદ્ગલ પરાવર્તનસે અનાદિસે મુક્તિ ચલી હૈ. મુક્તિ કભી નહીં થી, પહલે સંસાર થા ઔર સિદ્ધપદ નહીં થા, ઐસા હૈ નહીં.

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- ઐસા હૈ નહીં. ... અજ્ઞાની લોકો ભ્રમણામેં કહતે હૈં. આઠ વર્ષ સંસાર બડા હૈ, બાદમેં મુક્તિ છોટી હૈ. અરે..! અક્કલકે ખાં! અક્કલકા ખાં યાની ખા જાનેવાલા. સમજમેં આયા? પહલે આઠ વર્ષ થા ઔર બાદમેં મુક્તિ હુઈ, ઐસા સંસાર અનાદિમેં હૈ હી નહીં. અનાદિઅનંત સિદ્ધ હૈ, અનાદિ સંસાર હૈ. પહલે સંસાર (થા) ઔર બાદમેં સિદ્ધ (હોને લગે), મુક્તિ ઐસા અનાદિમેં હૈ નહીં. સમજમેં આાય? ડાલચંદજી!

મુમુક્ષુ :- નયી બાત આયી.

ઉત્તર :- ક્યા નયી બાત હૈ, નયી કુછ નહીં. યહાં તો બહુત બાર આ ગયી હૈ. એક જિનકી અપેક્ષાસે મુક્તિકી આદિ હોતી હૈ. ઔર અનાદિ અપેક્ષાસે તો અનાદિ આદિ બિના અનંત સિદ્ધ હૈં. પહલે સિદ્ધ કભી એક ભી નહીં થે ઔર સબ સંસારી થે, તો નૌ તત્ત્વ કહાં રહા અનાદિસે?

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- ન રહે, કહાં-સે ન રહે? વસ્તુ અનાદિ હૈ. નૌ તત્ત્વ અનાદિ હૈ. વલ્લભદાસભાઈ! યે તો વકીલ (હૈ), વકાલત કરાતે હૈં. સમજમેં આાય? એ.. ભીખાભાઈ! ભાઈ! પ્રભુ! યહ માર્ગ તો અંતરકા હૈ. ઉસમેં ગડબડ થોડી ભી ચલે નહીં. થોડી હો તો જૈસે આંખમેં કણ આતા હૈ ન? કંકર, ... વૈસે આંખમેં નહીં (સુહાતા હૈ) તો ચૈતન્યકી આંખ.. આગે કહીં આતા હૈ, હાં! લોચન કહા હૈ. આયેગા, કહાં હોગા કૈસે માલૂમ પડે? સમકિતીકા જ્ઞાન આંખ હૈ. સમ્યગ્જ્ઞાન ચૈતન્યઆંખ હૈ. ઉસમેં એક કણ ભી વિપરીત હો સકતા નહીં.

અનાદિસે સિદ્ધ અનંત હૈં. પહલે સિદ્ધ કભી નહીં થે ઔર સિદ્ધ હુએ, (યદિ ઐસા હો તો) નૌ તત્ત્વ અનાદિકે રહતે નહીં. પંડિતજી! અભ્યાસ નહીં, વસ્તુકા વ્યવહાર શાસ્ત્રકા અભ્યાસ નહીં. ઉસકો યે નિશ્ચયકી દૃષ્ટિ તો કહાં-સે હો? સેઠ! ઓલંભા તો બહુત દેતે હૈં. આહાહા..! ભગવાન પરમેશ્વર ત્રિલોકનાથ, ઉસકે આગમકા અભ્યાસ નહીં. અરે..! આગમકા અભ્યાસ હોનેપર ભી અંતર અનુભવ નહીં હો તો સમ્યગ્દર્શન નહીં હોતા. યહાં તો અભી આગમકે અભ્યાસમેં ગડબડ (કરતે હૈં), વિપરીતતાકા પાર નહીં, ઉસકો સમ્યગ્દર્શન કભી હોતા નહીં. સમજમેં આયા?

સમ્યગ્દૃષ્ટિ સમજતે હૈં કિ અનાદિસે અનંત સિદ્ધ (હૈં). અનંત પુદ્ગલ પરાવર્તન હો ગયા.

સિદ્ધકી સંખ્યા કિતની? અનંત. ઉસસે નિગોદકે એક શરીરમેં અનંતગુના જીવ હૈં. વહ તો આયા નહીં? બતાયા થા ન? યે લીલ-ફૂગ હૈ ન? લીલ-ફૂગકો ક્યા કહતે હૈં? કાઈ-કાઈ. પાનીમેં નહીં હોતી હૈ? કાઈ. બટાટા-આલુ, શક્કરકંદ, મૂલા. ઉસકી એક રાઈ જિતના કણ લો તો ઉસમેં અસંખ્ય ઔદારિક શરીર હૈ. ઔદારિક શરીર અસંખ્ય. અસંખ્ય ચૌબીસીકે સમય જિતને. અસંખ્ય ચૌબીસીકે જિતના સમય હોતા હૈ, ઉતના તો એક ઔદારિક શરીરમેં હૈ. એક ઔદારિક શરીરમેં અભી તક સિદ્ધ હુએ ઉસસે અનંતગુના જીવ હૈં. સમજમેં આયા? લો, અભી તો બહુત આગેકા કહના હૈ. અભી તો પ્રથમ સીઢીકી બાત હૈ.

ઐસે સિદ્ધસે અનંતગુના જીવકી સંખ્યા (હૈ). એક શરીરમેં અનંતગુના. ઐસે-ઐસે અસંખ્ય શરીર. ઐસે જીવકી સંખ્યા સિદ્ધસે અનંતગુની. ઔર જીવકી સંખ્યાસે પરમાણુકી સંખ્યા, યે પરમાણુ હૈ ન, અનંત પરમાણુકા સ્કંધ હૈ, પિંડ હૈ, યે.. યે.. સબ, કાર્મણ શરીર, મન, વાણી, યહાં મન હૈ રજકણ જડ મિટ્ટીકા, આંઠ પંખુડીકે (આકારકા) યહાં હૈ, જીવ વિચાર કરતા હૈ તો નિમિત્ત હૈ. જૈસે આત્મા દેખતા હૈ તો યે જડ આંખ નિમિત્ત હૈ. યે તો જડ અનંત રજકણકા પિંડ હૈ. ઐસે મન હૈ. વહ સબ જડ. વાણી જડ. ઉસકે સબ રજકણ આખી દુનિયાકે સબ જીવસે અનંતગુના રજકણ હૈ. સમજમેં આયા? સબ જીવ સંસારીસે રજકણકી પરમાણુ અનાદિ અસ્તિત્વ અનાદિઅનંત અનંતગુણી સંખ્યા હૈ. ઉસસે અનંતગુની સંખ્યા ત્રિકાલકા સમય હૈ. એક સેકંડકે અસંખ્ય સમય જાયે. ક્યા (કહા)? એક સેકંડમેં અસંખ્ય સમય જાય. કાલકા સૂક્ષ્મ ભાગ સમય. એક સેકંડમેં આંખ ઐસા કરે તો અસંખ્ય સમય (જાયે). ઐસા ત્રિકાલકા સમય, અનાદિઅનંત સમય, વહ પરમાણુકી સંખ્યાસે અનંતગુના હૈ. ત્રિકાલ સમયસે આકાશકે પ્રદેશ અનંતગુના હૈ. હૈ.. હૈ.. હૈ.. હૈ.. અસ્તિ નહીં હૈ ઐસા હૈ? હૈ.. હૈ.. હૈ.. ત્રિકાલ પર્યાયસે આકાશકે પ્રદેશ અનંતગુના હૈ. ઔર ઉસસે અનંતગુના એક જીવ ઔર એક પરમાણુકે અનંત ગુણ હૈં. સમજમેં આયા? કહા ન? ક્યા કહા? સમજમેં આયા કિ નહીં? ૨૨૩ (ગાથા) ચલતી હૈ કિ નહીં?

ગુણ અનંત, શબ્દ પડા હૈ કિ નહીં? ચૌથા પદ ક્યા હૈ? અનંત (કા અર્થ) અનંત ઇતના. કિતના? અભી કહા ઇતના, કહા ઇતના. કહતે હૈં કિ '**तस्य गुणस्य नाथस्य, आसक्तं गुण अनंतयं**'. અનંત ગુણ દૃષ્ટિમેં આયે હૈં, ઉન અનંત ગુણકા જ્ઞાની સ્વામી હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ અનંત-અનંત ઐસે ગુણ, ઐસા આત્મા અનંત ગુણકા એક દ્રવ્ય. ઉસકા સમ્યગ્દૃષ્ટિ સ્વામી હૈ. રાગકા નહીં. રાગમેં પડા હો, ફિર ભી વહ રાગકા સ્વામી નહીં હૈ. રાગકા સ્વામી નહીં, દેહકા સ્વામી નહીં, કર્મકા સ્વામી નહીં, ધનકા સ્વામી નહીં. કહો, સેઠ! મકાનકા સ્વામી નહીં. યહાં મકાન કિયા થા સેઠને તબ યે ભાઈ બોલે થે યે તો પત્થરકા બના હુઆ હૈ. બાત સચ્ચી હૈ. ડાલચંદજી! કહા થા કિ નહીં? પત્થરસે બના હૈ.

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- પૈસેસે કુછ બના નહીં, વહ તો પત્થરસે બના હૈ. પૈસેસે બના કહના વ્યવહાર હૈ. પૈસા ભિન્ન ચીજ હૈ, પત્થર ભિન્ન ચીજ હૈ. સમજમેં આયા? પૈસા અનંત પરમાણુ હૈં. દૂસરા પરમાણુસે દૂસરા પરમાણુ હોતા હૈ? સમજમેં આયા? યહાં પહલે કહા ન? જીવસે અનંતગુના પરમાણુ હૈં. અનંત પરમાણુ કૈસે રહેંગે અપની સત્તામેં? કિ દૂસરે અનંત પરમાણુ જો પૈસા હૈ, ઉસ પૈસેમેં અનંત પરમાણુ હૈ. એક નોટમેં અનંત પરમાણુ હૈ. નોટસે મકાન બના હૈ? દૂસરા પરમાણુસે દૂસરા પરમાણુ બનતા હૈ? ...ચંદજી! ક્યા હૈ યે? આહા..! અનંતગુના જીવસે પુદ્ગલ રહતે નહીં. દૂસરા પુદ્ગલસે દૂસરા પુદ્ગલ બન જાયે તો દોનોં એક હો જાયે. આહાહા..!

કહતે હૈં કિ સમ્યગ્દૃષ્ટિ અંતરંગમેં '**तस्य गुणस्य नाथस्य**' વહ ગુણકા નાથ હૈ. ઉસકા અર્થ-અપના અનંત-અનંત ગુણકા પિંડ પ્રભુ, ઉસકા સ્વામી હૈ. દૃષ્ટિ, જ્ઞાનમેં જિતના પ્રગટ હુઆ ઉતની પર્યાયકી રક્ષા કરતા હૈ ઔર જિતની પર્યાય આદિ પ્રગટ નહીં કી ઉસકો પ્રાપ્ત કરનેકા પ્રયત્ન કરતા હૈ. અનંત ગુણ તો સ્વરૂપેં હૈ. પર્યાયમેં-અવસ્થામેં અલ્પ ગુણાંશ ભી પ્રગટ હુઆ હૈ ઉસકી રક્ષા (કરતા હૈ). નાથકા અર્થ-જોગક્ષેમકો કરનેવાલેકો નાથ કહતે હૈં. સમજમેં આયા? સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ હુઆ, ઉસમેં સર્વ ગુણાંશ તે સમકિત. સર્વ ગુણકા એક-એક અંશ પ્રગટ હુઆ હૈ. સમજમેં આયા? પ્રગટ હુઆ ઉસકા રક્ષણ કરતા હૈ ઔર નહીં પ્રગટ હુઆ ઉસે પ્રયત્ન કરકે પ્રાપ્ત કરતે હૈં. ઉસકા નામ અનંત ગુણકા સ્વામી ઔર પર્યાયકા સ્વામી સમ્યગ્દૃષ્ટિ હૈ. સમ્યગ્દૃષ્ટિ રાગ, પુણ્ય, વ્યવહારકા સ્વામી હૈ નહીં. સમજમેં આયા? દેખો!

'**आसक्तं गुण अनंतयं**' દેખો! '**आसक्तं**'કા અર્થ વહ કિયા કિ અનંત ગુણ પાયે જાતે હૈં. દૃષ્ટિમેં અનંત ગુણ હૈં ઔર પર્યાયમેં ભી અનંત ગુણકા એક અંશ પ્રાપ્ત હુઆ હૈ. આહાહા..! પર્યાય સમજે? વ્યક્ત. ગુણ શક્તિ (રૂપ) હૈ. અનંત ગુણકી શક્તિ જો અનંત ગુણ હૈ, ઉસમેંસે અનુભવ દૃષ્ટિ કરકે અનંત ગુણ જિતને હૈં, ઉસમેંસે એક-એક અંશ નિર્મલતાકા સમ્યગ્દર્શનમેં (પ્રગટ હો જાતે હૈં). સર્વ ગુણાંશ તે સમકિત. ઈતના અંશ પ્રગટ હુઆ હૈ. બાકી પ્રગટ કરનેકા પ્રયત્ન હૈ. ઉસકો સમ્યગ્દૃષ્ટિ કહતે હૈં. યહ સમ્યક્ આચરણકી બાત ચલતી હૈ. ઓહોહો..!

મુમુક્ષુ :- પહલે તો ચારિત્રકા આચરણ આવે, બાદમેં સમકિતકા..

ઉત્તર :- ચારિત્ર ધૂલમેં આવે. પહલેસે કહાંસે આતા હૈ? એઈ..! ડાલચંદજી! ક્યા કહા? પહલેસે વ્રત લે લેના, બ્રહ્મચર્ય લેના, દયા પાલના, સંયમ પાલના. બસ! સંયમ આયા ઈસલિયે અંદર સમકિત હોગા હી.

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- હૈ નહીં. અંદર સમ્યગ્દર્શન હૈ નહીં તો સંયમ કહાં-સે આયા? વ્રત ઔર મહાવ્રત પાલકર મર જાયે, ઉસમેં ક્યા હૈ? છહ-છહ મહિનેકે ઉપવાસ કરે. સમજમેં આયા? વહ

તો બાત કી થી ન? **'उग्र तव'** કલ કહા થા ન? **'उग्र तव'** શબ્દ આયા થા ન? કલ આયા થા ન? **'उग्र तव'**. કલ આયા થા એક શ્લોકમેં. (શ્લોક-૨૦૮). ઉગ્ર તપ કરે, મર જાયે બારહ વ્રતકે, ઉપવાસ કરકે, સામાયિક ઔર પૌષધ ઉસકે માને હુએ (કરકે) મર જાયે તો ક્યા હૈ? સમ્યગ્દર્શનકી અંતર અનુભવ દૃષ્ટિ બિના, વહ સબ તો વિકલ્પ હૈ, પુણ્યકે પરિણામ હૈં ઔર ધર્મ માનતે હૈં તો મિથ્યાત્વકી પુષ્ટિ કરતે હૈં. અનંત પાપકી પુષ્ટિ કરતે હૈં. સમજમેં આયા?

દૃષ્ટાંત દેતે હૈં ન? મિંદડું કાઢતા ઊંટડુ પેઠુ. આપને સુના હૈ? નહીં સુના હૈ. બિલ્લી-બિલ્લી હોતી હૈ ન? બિલ્લી. બિલ્લી-બિલ્લી. બિલ્લી નહીં હોતી? એક બુઢિયા થી, બુઢિયા. વૃદ્ધ બાઈ. વહ થોડી કંજૂસ થી. ઉસકે ઘરકે પાસ એક વાડા થા. વાડા સમજે? ખાલી જગહ. ખુલ્લી જગહ થી. ખુલ્લી જગહમેં એક બિલ્લી મર ગઈ. બિલ્લી મર ગઈ. બાઈને દેખા કિ બિલ્લી મર ગઈ, અબ ક્યા કરના? હરિજનકો.. ક્યા કહતે હૈં? ભંગી. ભંગીકો બોલેંગે તો એક પ્યાલી, દો પ્યાલી.. અનાજકી પ્યાલી ક્યા કહતે હૈં? (અનાજ) દેના પડે. ઈતના અનાજ દેના પડેગા. ગુમ્મતાસે લેકર, ટોકરીમેં રાખ લેકર, ટોકરી હોતી હૈ ન? ઉસમેં ચૂલેમેંસે રાખ નિકાલકર બાહર ડાલને ગઈ. બાહર ડાલને ગઈ ઔર દરવાજા થા, ખાલી દરવાજા ખુલ્લા રહ ગયા. વહાં એક ઊંટ ઘુમતા થા, ઊંટ. ઊંટ સમજે? ઊંટ ઘુમતા થા, મરનેકી તૈયારી જૈસા જીર્ણ (હો ગયા થા). બાઈ ડાલને ગઈ તો ઊંટ અંદર ઘુસ ગયા. અંદર ઘુસા ઔર ઊંટ મર ગયા. ડાલકર વાપસ આયી ઔર દેખા, હાય.. હાય..! ઈસકા ક્યા કરના? બિલ્લીકો તો ફેંક દિયા, ઈસ ઊંટકા ક્યા કરના? ઈસે તો ઉઠાકર ફેંક નહીં સકે. હરિજનકો બુલાયા. (ઉન્હોનેં) ચાર મન ગેહૂ માંગે. ચાર મન ગેહૂ. એક બોરી ગેહૂ ચાહિયે, તો નિકાલેંગે. હાય.. હાય..! યે દૃષ્ટાંત હુઆ.

વૈસે અજ્ઞાની અકેલા વ્રત, તપ, સંયમ, ઈન્દ્રિય દમનકા રાગ કરતે-કરતે મુજે ધર્મ હો જાયેગા. વહ બિલ્લી મરી હૈ. સમજમેં આયા? ઉસકી જહાં રક્ષા કરને જાતા હૈ, વહાં મિથ્યાત્વકા ઊંટ અંદર ઘુસ જાતા હૈ. સમજમેં આયા? રાગકી ક્રિયાકા સ્વામી હોતા હૈ. રાગ મેરા કાર્ય હૈ. દયા, દાન, વ્રત, બ્રહ્મચર્ય આદિકા વિકલ્પ મેરા કાર્ય હૈ. રાગકા સ્વામી હોતા હૈ તો મિથ્યાત્વકા લકડા-ઊંટ અંદર ઘુસ ગયા. ઊંટ મર ગયા. મિથ્યાશ્રદ્ધામેં તેરે આત્માકી જિંદા હી મૃત્યુ હો ગઈ. સમજમેં આયા? કરને ગયા વ્રત, નિયમ, પરંતુ સ્વભાવકા તો ભાન હૈ નહીં. ઈસલિયે રાગકી ક્રિયાકા કર્તા હુએ બિના રહતા નહીં. સમજમેં આયા? કડક બાત હૈ.

કહતે હૈં કિ પહલે સમ્યગ્દર્શનકા ભાન બિના વ્રતાદિકા આચરણ, સંયમકા આચરણ કભી તીન કાલમેં હોતા નહીં. બાહરસે દુનિયા દેખે ઔર દુનિયા માને કિ સત્ય વસ્તુમેં કોઈ વિરોધ નહીં આતા, વહ જૂઠ હૈ. ૨૨૪.

सम्यक् त्वं दृिष्टते उदयं भुवन त्रयं।
लोकालोक विलोकं च, आलबाले मुखं यथा।।२२४।।

દેખો! કિતના સમ્યગ્દર્શનકા માહાત્મ્ય ઔર ક્યા સ્વરૂપ હૈ, ઉસકા સ્પષ્ટીકરણ કરતે હૈં. જિસને સમ્યગ્દર્શનકા અનુભવ કર લિયા હૈ, '**दृिष्टते**'કા અર્થ અનુભવ. ભગવાન આત્મા રાગ પુણ્ય-પાપકા વિકલ્પ હોને પર ભી, વ્રતાદિકા વિકલ્પ હોનેપર ભી મેરા સ્વરૂપ ઉસસે ભિન્ન હૈ, ઉસકા મૈં જ્ઞાતા-દષ્ટા હૂં. ઐસા સમ્યગ્દર્શન અનુભવ કર લિયા હૈ. '**उदयं भुवन त्रयं**' તીન લોકકા જ્ઞાન હો ગયા. '**उदयं भुवन त्रयं**' શ્રુતજ્ઞાનસે, ભાવશ્રુતજ્ઞાનસે તીન લોકમેં ક્યા હૈ, સબકા જ્ઞાન હો ગયા. કહાં-કહાં કૈસે દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય પરિણમતે હૈં, સ્વતંત્ર કૈસી ચીજ હૈ, નૌ (તત્ત્વકા) ભાન હોનેસે ભુવન-તીન લોકકા જ્ઞાન સમ્યગ્દષ્ટિકો હોતા હૈ. પ્રત્યક્ષ નહીં. લેકિન શ્રુતજ્ઞાનકે બલસે સ્વર્ગ, નર્કમેં ક્યા પર્યાય હૈ, સમકિતી કૈસા હૈ, મિથ્યાદષ્ટિ કૈસા હૈ, સબકા જ્ઞાન ભાવશ્રુતજ્ઞાનમેં આ જાતા હૈ. સમજમેં આયા? '**उदयं भुवन त्रयं**' ક્યા તીન ભુવન અંદરમેં પ્રગટ હોતા હૈ? ભુવન ત્રયકા જ્ઞાન પ્રગટ હોતા હૈ. પાઠ તો ઐસા હૈ, '**उदयं**'. સમજમેં આયા?

'**लोकालोक विलोकं**' ઉસને લોક-અલોકકો અચ્છી તરહ દેખ લિયા હૈ. ઔર સમ્યગ્દષ્ટિ, અપને સ્વભાવકે ભાનમેં જ્ઞાન ઐસા હુઆ હૈ, કિ જિસ જ્ઞાન દ્વારા લોક ઔર અલોકકો ઈસ તરહ દેખા હૈ, જૈસે નિર્મલ જલકે કુંડમેં મુખ દેખા જાતા હૈ. હૈ ન? '**आलबाले मुखं**'. પાનીમેં-જલમેં જૈસે મુખ દેખતા હૈ, ઐસે અપને આત્મામેં અપના ભાન હોકર સમ્યગ્જ્ઞાન ઐસા હુઆ (તો) લોકાલોકકા જ્ઞાન ખ્યાલ આ ગયા. સમજમેં આયા? કોઈ ભી ઉસકી પ્રતીતિકે બાહર રહા નહીં. સમજમેં આયા? થોડા-થોડા અર્થ ઠીક કિયા હૈ. શીતલપ્રસાદને. થોડા-થોડા અર્થ ઠીક કિયા હૈ. કહીં-કહીં ભૂલ કી હૈ. જહાં વ્યવહાર આતા હૈ વહાં શીતલપ્રસાદને ભૂલ કી હૈ. બરાબર અર્થ, પૂરા અર્થ સચ્ચા હૈ નહીં. ક્યા કહતે હૈં? ઉસમેં જો લિખા હૈ વહ સબ પૂરા અર્થ સચ્ચા નહીં હૈ. કોઈ-કોઈમેં ગડબડ હૈ. યહાં તો પરીક્ષા સત્યકી હૈ. સમજમેં આયા? કોઈ-કોઈ જગહ વ્યવહારસે નિશ્ચય હોતા હૈ, વ્યવહાર પહલે આતા હૈ. ઐસા લિખા હૈ. ઐસા હૈ નહીં. તારણસ્વામીસે વિરુદ્ધ હોતા હૈ. શાસ્ત્રસે ભી વિરુદ્ધ હો જાતા હૈ. યહાં તો સીધી નિશ્ચયકી બાત કહતે હૈં. સેઠ લોગોંકો માલૂમ નહીં, પંડિતોંકો પ્રમાદમેં જાયે. પ્રમાદમેં. સમજે? પંડિતકે સાથ પ્રમાદ મિલતા હૈ. ભાઈ! યે મોક્ષમાર્ગકી રીત હૈ. ઉસકી ગદ્દી પર બૈઠના, ઉસકા માર્ગ ચલના, બડી જિમ્મેદારી હૈ. સેઠ! દેખો!

'**आलबाले मुखं यथा**' સમજે? '**आलबाले**' યાની પાની ન? ભાઈ! કુંડ.. કુંડ. ઠીક! '**आलबाले**' નિર્મલ પાનીકા કુંડ. કુંડમેં ઐસે દેખે તો મુખ દિખે. ઐસે અપને દર્શનમેં સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્દષ્ટિકો હી સમ્યગ્જ્ઞાન હોતા હૈ. દષ્ટિ જહાં મિથ્યાત્વ હૈ વહાં જ્ઞાન ગ્યારહ અંગ નૌ પૂર્વ પઢે તો ભી અજ્ઞાન હૈ, પાખંડ હૈ, મિથ્યાત્વ હૈ. સમજમેં આયા? ટીકા કરકે

ભાઈકો ભેજા હૈ, ઠીક હૈ. ... આપ એકબાર દેખો. સમજમેં આયા? ક્યા હૈ, દેખના તો પડેગા કિ નહીં? સેઠકે બાદ આપકી બારી હૈ.

લોક ઔર અલોકકા જ્ઞાન. સમ્યગ્દૃષ્ટિકો જ્ઞાનમેં શંકા બિલકૂલ નહીં રહતી. સબ સ્થિતિકા યથાર્થ જ્ઞાન હો જાતા હૈ. ઐસા લોકાલોકકા જ્ઞાન સમ્યગ્જ્ઞાનમેં-શ્રુતજ્ઞાનમેં (હો જાતા હૈ). આહાહા..! ... તત્ત્વ કૈસા હૈ, પર્યાય કૈસી હૈ, ક્યા વસ્તુ હૈ, સબ આ ગયા. નૌ તત્ત્વમેં કોઈ ફેરફાર હોતા નહીં. સમજમેં આયા? વિશેષ બાત હૈ, અપને સાર-સાર કહતે હૈં. કૌન-સી (ગાથા) આયી? ૨૨૪. અબ, ૨૩૬. બીચમેં મદ્યકા ત્યાગ, ફલકા ત્યાગ આદિકી બાત હૈ, વ્યવહારકી બાત હૈ. સમ્યગ્દર્શન હો તો ઐસે ... ત્યાગ, .. ત્યાગ હોતા હૈ રાગમેં. ૨૩૬. ૨૩૬ દેખો.

दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं, तीर्थं शुद्ध दृष्टितं।
ज्ञानमूर्ति संपूर्ण च, स्वात्म दर्शन चिंतनं।।२३६।।

દેખો! તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન લિયા, ભાઈ! ઉમાસ્વામીકા હૈ. તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં સમ્યગ્દર્શનં. વહ શબ્દ લિયા હૈ. મૂલ બાત વહ હૈ. તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં સમ્યગ્દર્શનં. વ્યવહાર સમકિત નહીં, હાં! યે નિશ્ચય હૈ. ઉસમેં થોડા વ્યવહાર લિખા હૈ. નિશ્ચય એક હી હૈ. ઈસને અર્થમેં દો ડાલા હૈ. ભૂલ હૈ. સાત તત્ત્વકા વ્યવહાર ઔર નિશ્ચયનયસે યથાર્થ શ્રદ્ધાન કરના. વહ ભૂલ હૈ. યહાં ભી કહા હૈ કિ, જીવાદિ તત્ત્વકા સદા શ્રદ્ધાન કરના, ઉસમેં કોઈ વિપરીત નહીં.. વહ વ્યવહાર સમકિત હૈ. નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન સદા અપનેસે ભિન્ન હૈ. દો લિયા હૈ. યહાં તો એક હી સમકિતકી બાત હૈ. સમજમેં આયા? ઉસમેં અર્થમેં ભી ભૂલ હૈ. વર્તમાન ચલતા હૈ ઐસા ઉસમેં લિખ દિયા હૈ. પંડિતજી! યે યાદ કરના. તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં જો હૈ વહ નિશ્ચય સમકિત હૈ. વ્યવહાર નહીં.

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**'. ઉમાસ્વામીને જો તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન કહા, વહ યહાં કહતે હૈં. ઉસકા શબ્દ લેકર હી કહતે હૈં. તત્ત્વાર્થકા શ્રદ્ધાન સમ્યગ્દર્શન હૈ. તત્ત્વાર્થમેં આત્મજ્ઞાન આ જાતા હૈ. સમજમેં આયા? ઓહોહો..! તત્ત્વાર્થકા શ્રદ્ધાન કરના સમ્યગ્દર્શન હૈ. તત્ત્વાર્થ ક્યા? સાત. ઐસે નૌ પદાર્થ, ઐસે સાત. જીવ, અજીવ, આસ્રવ, બંધ, સંવર, નિર્જરા ઔર મોક્ષ. પ્રત્યેક પર્યાય કૈસી-કૈસી હૈ ઔર જીવ કૈસા હૈ, સબ યથાર્થ એકરૂપ લિયા હૈ. સાત તત્ત્વકા નામ એક લિયા હૈ. સમજે? તત્ત્વાર્થમેં. જીવ, અજીવ આદિ તત્ત્વ. ઐસે લિયા હૈ ન? ભાઈ! સાત તત્ત્વકા એક વચન લિયા હૈ. એક વચન હૈ. યહાં તો એકવચન, ભેદ નહીં. સાતકી ભેદકી શ્રદ્ધા વહ વ્યવહાર શ્રદ્ધા હૈ. નૌ તત્ત્વકી ભેદ શ્રદ્ધા વહ વ્યવહાર હૈ. યે બાત યહાં નહીં લેના હૈ. ઉમાસ્વામીને ભી નહીં લિયા હૈ. ઉસકા શબ્દ યહાં ડાલા હૈ.

'**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**'. તત્ત્વાર્થકા શ્રદ્ધાન કરના સમ્યગ્દર્શન હૈ. યહ ભવસાગરસે તિરનેકા

જહાજ (હૈ). દેખો! જો વ્યવહાર સમકિત હૈ વહ વિકલ્પ હૈ, વહ તો પરાશ્રિત વ્યવહાર હૈ. વ્યવહાર ભવસાગર તિરનેકા ઉપાય હૈ નહીં. વ્યવહાર પરાશ્રય, નિશ્ચય સ્વઆશ્રય. યે દોનોં તો મહા સિદ્ધાંત હૈ. સમજમેં આયા? કોઈ ઐસા કહે કિ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં વ્યવહા હૈ. તો યહાં કહતે હૈં કિ '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**'. ઉસસે તો તીર્થ હૈ. ભવસાગર તિરનેકા ઉપાય હૈ. નિર્વિકલ્પ દૃષ્ટિ નહીં હો તો ભવસાગર તિરનેકા ઉપાય હો સકતા નહીં. વ્યવહાર સમકિત હૈ વહ તો વિકલ્પ રાગ હૈ. સમજમેં આયા?

નિશ્ચય ઔર વ્યવહાર, દો પ્રકારકા સમકિત નહીં. સમકિત એક હૈ. સમકિતકા કથન દો પ્રકારકા હૈ. વ્યવહાર ઔર નિશ્ચય, કથન દો પ્રકારકા હૈ, સમકિત દો પ્રકારકા નહીં હૈ. સમકિત એક પ્રકારકા હૈ. આહા..! સમજમેં આયા? કથન આયે. અપના તત્ત્વાર્થકા ભાન જ્ઞાયકમૂર્તિ, રાગકી પ્રતીત, ભાન હો ગયા (કિ) સ્વભાવમેં રાગ નહીં હૈ, તો ઉસમેં સાતોં તત્ત્વોંકા ભાન આત્માકા ભાન હોનેસે આ ગયા. ઉસમેં નૌ તત્ત્વ ભેદયુક્ત, દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રકી શ્રદ્ધા, ભગવાનકી વાણીકી શ્રદ્ધા, ભગવાનકી શ્રદ્ધા, યે સબ વિકલ્પ હૈ, વહ સબ રાગ હૈ, સમકિત નહીં. ઉસકો નિશ્ચય સમકિતકે સાથ ઐસા વિકલ્પ દેખકર વ્યવહાર સમકિતકા આરોપ દેનેમેં આયા હૈ. વ્યવહાર સમકિત વહ યથાર્થ સમકિત નહીં. વ્યવહાર સમકિત સંસાર તિરનેકા ઉપાય નહીં હૈ, વહ મોક્ષકા માર્ગ નહીં હૈ. આહા..! કિતના યાદ કરના? બહુત ફર્ક હો ગયા અભી તો. ઇતના ફર્ક પડ ગયા હૈ કિ વક્તાકો તત્ત્વકી ખબર નહીં. શ્રોતાકો તો કહાંસે હો? જો કહતે હૈં, જય મહારાજ! ડાલચંદજી! એક પુસ્તક લેકર આયે, બનાઓ. સેઠ બના દે. લાઓ, પાંચ હજાર ખર્ચકર બના દેતે હૈં. ભલે અંદર ઝહર ભરા હો. સેઠ! જિસમેં જૈનદર્શનકી ક્યા ચીજ હૈ, ઉસસે વિરુદ્ધ લિખા હો. સેઠ સાહબ! ઐસા એક પુસ્તક હૈ. હમને બનાયા હૈ. જાઓ, છપવા લો. માલૂમ હૈ ઉસમેં વિપરીતતા કિતની હૈ? વિપરીતતા માલૂમ હૈ? ક્યા કહતે હૈં? ક્યા કહા? દેખા હી નહીં. ચલો, છપવા દો. તુમ્હારી મૌજૂદગીમેં કહતે હૈં. આપ દોનોં બૈઠે હો. ગુમ બાત તો હૈ નહીં.

દેખો! તારણસ્વામી કૈસે સ્પષ્ટ બાત કહતે હૈં! તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન દર્શનં. યદિ કોઈ ઉસે વ્યવહાર કહે, તો '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**'. શુદ્ધ દૃષ્ટિ ઔર તિરનેવાલા. દો બોલ લિયે. ભાઈ! શુદ્ધ દૃષ્ટિતં, દૃષ્ટિમય શુદ્ધ દૃષ્ટિ હૈ, ઐસા કહા હૈ. આહાહા..! સમજમેં આયા? ડાલચંદજી! થોડા ઓલંભા સુનના પડે, ક્યા કરે? તારણસ્વામી તો અકેલી અધ્યાત્મ દૃષ્ટિ ઔર જિન-જિનકી હી પુકાર હૈ. ઉસકી બાત અન્યકે સાથ એક અક્ષર મિલતી નહીં. સમજમેં આયા? સંપ્રદાયવાલે જો વ્યવહારસે નિશ્ચય, વ્યવહારસે નિશ્ચય (કહતે હૈં), ઉસકે સાથ મિલતી નહીં. સમજમેં આયા?

યહાં કહતે હૈં, '**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**' યહ ભવસાગરસે તિરનેકા તીર્થ (હૈ). સીધા શબ્દ હૈ ન? ભાઈ! પંડિતજી! યા '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**' અલગ હૈ નિશ્ચય? ઐસા નહીં હૈ.

ઉસકે સાથ સંબંધ હૈ. મુજે દૂસરા કહના હૈ. કોઈ ઐસા કહે કિ, '**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**' વ્યવહાર ઔર '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**' નિશ્ચય. ઐસા નહીં હૈ. દો ભાગ હી નહીં હૈ ઉસમેં. સમજમેં આયા? સમજનેકી ચીજ હૈ. મૂલ બાત (હૈ). '**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**' ઔર કોઈ ઉસમેં ઐસા નિકાલે કિ '**दर्शनं तीर्थं शुद्ध**' નિશ્ચય. ઐસા હૈ નહીં. '**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**'. જૈસા ભગવાનને સાત (તત્ત્વ) કહે, ઐસા અપને આત્મજ્ઞાનમેં સાતોં કા ભાન અંતરમેં પ્રતીતમેં આના, અનુભવમેં આત્મા આના ઉસકા નામ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન હૈ. તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનમેં આત્મજ્ઞાન આ જાતા હૈ, આત્મજ્ઞાનમેં તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન આ જાતા હૈ. દોનોં એક બાત હૈ. આહાહા..!

'**तीर्थं**' ઔર વહ ભવસાગરસે તિરનેકા તીર્થ હૈ, જહાજ હૈ. ક્યા વ્યવહાર સમકિત? વિકલ્પ તો પરાશ્રિત હૈ, વ્યવહાર પરાશ્રિત હૈ. નિશ્ચય સ્વાશ્રિત. યે તો મહાસિદ્ધાંત ત્રિકાલકા હૈ. તો વ્યવહાર સમકિત નૌ તત્ત્વકા તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન, વહ સંસાર તિરનેકા જહાજ હૈ? બિલકૂલ નહીં. વ્યવહાર સમકિત બંધકા કારણ હૈ, વિકલ્પ હૈ. વહ બાત યહાં હૈ હી નહીં. સમજમેં આયા? દેખો! યે શ્રાવકાચારકી બાત ચલતી હૈ. ઈસલિયે પહલે શ્રાવકાચાર લિયા, બાદમેં જ્ઞાન સમુચ્ચયસાર લિયા થા. ગયે સાલ લિયા થા ન? ... ઈસ બાર શ્રાવકાચાર આ ગયા. આયે વહ આયે. દિમાગમેં યે આયા કિ ઈસે લો. લિખા તો સબમેં હૈ. સાર-સાર ગાથા લેતે હૈં. છહ પુસ્તકમેંસે. સમજમેં આયા? લાલ અક્ષરસે લિખા હૈ, દેખો! હમારે પાસ લાલ શીશપેન રહતી હૈ, હાં! શીશપેલ લાલ રહતી હૈ.

યહી શુદ્ધ દૃષ્ટિમય હૈ. ભાઈ! ઐસે લિયા હૈ, દેખો! ક્યા કહા? જો તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં આત્મજ્ઞાનપૂર્વક નૌં તત્ત્વકા, સાતોં તત્ત્વોંકા અંદર ભાન હુઆ હૈ, વહ શુદ્ધ દૃષ્ટિમય હૈ, વ્યવહાર સમકિત અશુદ્ધ હૈ, ઉપચાર હૈ, વ્યવહાર હૈ, નિમિત્ત હૈ. વહ નહીં. ઉસકી બાત યહાં નહીં હૈ. ઠીક, ઉતરતા તો હૈ. એકબાર સુનેગેં ઔર વ્યાખ્યાન ચલતા હૈ ઉસમેંસે .. કિ ઐસા કહતે હૈં, ઐસા હૈ. સમજમેં આયા?

જ્ઞાનમૂર્તિ. ભાઈ! યે લિયા. દેખા! એક તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન નિશ્ચય સિદ્ધ કરનેકો કિતને શબ્દ લિયે હૈં! કોઈ ઉસમેંસે વ્યવહાર નિકાલે તો વહ સિદ્ધ નહીં હોતા હૈ. જ્ઞાનમૂર્તિ. અકેલા જ્ઞાન, સ્વસંવેદનજ્ઞાન. શાસ્ત્રકા જ્ઞાન નહીં, શાસ્ત્રકા જ્ઞાન વિકલ્પાત્મક હૈ. યહાં તો તત્ત્વાર્થ સ્વભાવકી શ્રદ્ધા હુઈ, અનુભવ પ્રતીતમેં આત્મા આયા, સર્વજ્ઞ જૈસા આયા તો જ્ઞાનમૂર્તિ (આયા). પૂરા જ્ઞાનસ્વરૂપ મૈં હૂં, ઐસા વેદન હો ગયા. જ્ઞાનકા સ્વસંવેદન હોના, ઉસમેં જ્ઞાનમૂર્તિ આયા. સમ્યગ્જ્ઞાન કહા. નિશ્ચય સમકિત, જ્ઞાન હૈ. સમકિત ભી નિશ્ચય હૈ, જ્ઞાન ભી નિશ્ચય હૈ. સમજમેં આયા? લોગ કહતે હૈં ન કિ, વ્યવહાર સમકિત હૈ વહાં નિશ્ચય જ્ઞાન કૈસે હૈ? જ્ઞાન ભી વ્યવહાર ઔર આચરણ ભી વ્યવહાર, ઐસા કહતે હૈં. અભી આયા. હમારા બાહર આનેકે બાદ. નહીં તો સબ ઐસે હી પડે થે. હલમહલા, ચલમચલા. ઈશ્વરચંદજી! બહુત ગડબડી ચલી હૈ. પહલે તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાનં વ્યવહાર હૈ. વ્યવહાર શ્રદ્ધાનમેં નિશ્ચય જ્ઞાન કહાંસે આયા?

ઈસલિયે વ્યવહાર જ્ઞાન હૈ. સાથમેં આત્મ વ્યવહાર તીનોં મોક્ષકા માર્ગ (હૈ), ઉસસે નિશ્ચય પાયેગા. ઐસા પત્રોંમેં બહુત આતા હૈ. સબ જૂઠ બાત. સમજમેં આયા? ..ચંદજી! આતા હૈ કિ નહીં વહાં? યહાં હમારે પાસ તો પત્ર બહુત આતે હૈં.

યહી શુદ્ધ દૃષ્ટિમય હૈ ઔર યહી જ્ઞાનમૂર્તિ હૈ. અપને સર્વ ગુણોંસે પૂર્ણ હૈ. દેખો! અનંત ગુણસે દૃષ્ટિમેં પૂર્ણ હૈ. પૂર્ણ.. પૂર્ણ.. પૂર્ણ. અકેલા શુદ્ધ આત્મા. ઔર અપને હી આત્માકા દર્શન. દેખો! '**स्वात्म दर्शन चिंतनं**', દેખો! '**स्वात्म दर्शन चिंतनं**'. દો પ્રકાર નહીં, એક હી બાત સબમેં હૈ. ચારોં પદમેં અકેલે નિશ્ચય સમકિતકી બાત કી હૈ. સમજમેં આયા? બહુત ગાથા (અલૌકિક હૈ). લોગ ભી પઢતે હૈં ઉસમેં ગડબડ કરતે હોંગે. માલૂમ નહીં હૈ કિ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન ક્યા હૈ. કલ એક ભાઈ કહતે થે, આપકે હૈં ન? સાંગલી.. સાંગલી કહાં હૈ આપકા ગાંવ? સાંગલી. સમજે નહીં તો ક્યા કરે? હમ પહલે ઐસા નહીં સુનતે થે, દૂસરા સુનતે થે. હૈ કહાં તો સચ્ચા સુનાવે? સબ ગડબડ હી બડબડ ચલતી હૈ. બરાબર હૈ? પંડિતજી! યે તો જાનનેકી બાત હૈ. આહાહા..!

ભગવાન! તેરી ચીજ સત્ય ક્યા હૈ ઔર શાસ્ત્રમેં સત્ય ક્યા કહા હૈ, ઉસકી સમજ બિના વિપરીત અર્થ ઔર ઉલટા અર્થ નિકાલે બિના રહે હી નહીં. સમજમેં આયા? વહ તો અપને આ ગયા થા ન? અર્થ અનર્થ. નહીં? એક શ્લોકમેં આ ગયા. એક શ્લોકમેં આયા થા. અર્થકા અનર્થ. જૈસા શાસ્ત્ર અર્થ કહતે હૈં ઔર ભાવ ઐસા હૈ, ઐસા સમજે બિના અર્થકા અનર્થ કરે. કહા થા, યશોવિજયકા કહા થા, 'જાતિઅંધનો દોષ નહીં..' આંખસે અંધા હૈ તો બેચારા કુછ દેખતા નહીં. 'જાતિઅંધનો દોષ નહીં, .. જાને નહીં અર્થ, પણ મિથ્યાદૃષ્ટિ તેથી આકરો, કરે અર્થના અનર્થ.' ડાલચંદજી! કડક બાત હૈ, હાં! અકેલે વ્યવહારકો માનનેવાલેકો તો ઘાવ લગતા હૈ. વિરોધ હો ગયા. અભી ભી વિરોધ કરતે હૈં. તત્ત્વકો સમજતે નહીં હૈ, ક્યા હૈ.

ઈતને બોલ લિયે હૈં ઈસમેં, દેખો! '**दर्शनं तत्त्वार्थ श्रद्धानं**' વહી તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન. નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન ચૌથે ગુણસ્થાનમેં. વહી '**तीर्थं शुद्ध दृष्टितं**' વહી શુદ્ધ સમ્યગ્દર્શન, વહી ભવસાગર તરનેકા ઉપાય, વહી '**ज्ञानमूर्ति संपूर्ण च**' સંપૂર્ણ જ્ઞાનકા દેખનેવાલા, માનનેવાલા. ઔર '**स्वात्म दर्शन चिंतनं**'. અપને આત્માકા દર્શન ઔર ચિંતન નામ અનુભવ. દેખો! એક ગાથામેં ઉમાસ્વામીને કહા થા તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન, વર્તમાનમેં લોગ ઉસકો વ્યવહાર સમકિત કહતે હૈં. ઈસલિયે પૂરે અર્થમેં બહુત ભૂલ હો ગયી. સમજમેં આયા? ઐસા હૈ નહીં. ક્યા મોક્ષમાર્ગ હૈ તત્ત્વાર્થ સૂત્ર યા બંધમાર્ગ હૈ? વ્યવહાર સમકિત તો આસ્રવ હૈ, વિકલ્પ હૈ. વહ તત્ત્વાર્થ સૂત્ર વ્યવહાર મોક્ષમાર્ગ હૈ? ... અર્થમેં પહલેસે કહ દિયા હૈ, તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન વ્યવહાર સમકિત ઔર આત્માકા જ્ઞાન નિશ્ચય સમકિત. લેકિન દોનોં એક હૈ, સુન તો સહી. તત્ત્વાર્થ તો ભેદવાલા તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન હો તો વ્યવહાર હૈ. લેકિન જહાં અભેદ તત્ત્વાર્થ શ્રદ્ધાન

એક સ્વરૂપકા ભાન કરકે આત્માકા જ્ઞાન સાથમેં હુઆ વહ નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન હૈ. સમજમેં આયા?

અપને સર્વ ગુણોંસે પૂર્ણ ઐસા આત્મા. અપને હી આત્માકા દર્શન. ઐસા પૂર્ણ પ્રભુ ઉસકા અનુભવ, તીનોં લે લિયા. કૌન તીન? પહલે તો ઐસે લિયા કિ તત્ત્વાર્થ (શ્રદ્ધાનં) સમ્યગ્દર્શનં, વહ ભવસાગર તિરનેકા ઉપાય લિયા. બાદમેં તીન લિયા. વહી શુદ્ધ દૃષ્ટિમય હૈ-એક. વહી જ્ઞાનમૂર્તિ હૈ-દો. વહ સર્વ ગુણોંસે પૂર્ણકા અનુભવ કરતા હૈ-આચરણ. યે તીનોં લિયે. દર્શન, જ્ઞાન ઔર ચારિત્ર. સમજમેં આયા? '**ज्ञानमूर्ति संपूर्ण च, स्वात्म दर्शन चिंतनं**'. યે અનુભવ લિયા, આચરણ લિયા. દર્શનકા આચરણ, જ્ઞાનકા આચરણ, સ્વરૂપકા આચરણ-સ્થિરતા, ઉસકા નામ મોક્ષકા માર્ગ ઔર ભવસાગર તિરનેકા વહ તીર્થ હૈ. બાકી સબ બાહ્યકા વ્યવહાર તીર્થ હૈ. શુભભાવ હોતા હૈ તો યાત્રા આદિકા ભાવ હો. હોતા હૈ, લેકિન વહ ભવસાગરસે તિરનેકા કારણ હૈ (ઐસા નહીં હૈ). સમજમેં આયા?

મુમુક્ષુ :- સાધન તો હૈ ન?

ઉત્તર :- સાધન-ફાધન હૈ નહીં. વહ તો ધર્મી જીવકો પૂર્ણ વીતરાગ ન હો, તબ ઐસા ભગવાનકા પ્રતિમાકા, વાણીકા, યાત્રાકા શુભભાવ હોતા હૈ. હોતા હૈ, નહીં હો ઐસા નહીં હૈ. લેકિન વહ ભાવ પાપસે બચનેકો પુણ્યભાવ જિતની કિમત હૈ. સેઠ! ઉસકી કિમત કોઈ સંવર, નિર્જરામેં ડાલ દે (તો) બડી વિપરીત દૃષ્ટિ હૈ. સમજમેં આયા? લો, ૨૩૬ હો ગઈ.

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)